

fører. Han tvivlede om, at ret mange Arbeidere vilde have faaet noget at fortjene ved, som han udtrykte sig, at „gaa i Bandet“ ude paa Midtgrundten. Jeg tror nu, at dette er en saa ensidig Opfattelse af dette Forhold, som det vel er muligt. Enhver vil vistnok erkjende, at dersom det — hvad Regjeringen ganske principielt paa en Tid, hvor der slet ikke var Tale om Arbeidsløshed, har anset for det Rette — var blevet besluttet at anlægge disse Forsvarsværker, vilde der ganske sikkert gennem Arbeider ved samme være tilflydt hele den arbejdende Befolkning et meget betydeligt Bidrag til deres Erhverv, et Bidrag, der vilde have gjort sig gjældende ikke alene direkte gennem den Arbeidsfortjeneste, som de dermed beskæftigede Folk vilde have, men tillige i høj Grad ad indirekte Veie, idet hele Arbeidsmarkedet derved vilde være forbedret. Og dette, som vilde have gjældt i det Store, gjælder ogsaa i det Mindre. Thi der er intet Spørgsmaal om, at dersom Kommunerne, navnlig de større, maatte se sig i Stand til nu at paabegynde Arbeider, der kunne absorbere en Del af de overflødige Kræfter, saa vil dette udøve Indflydelse overhoved paa den hele Arbeidsfortjeneste, som tilflyder disse Klasser, thi Markedet vil ikke være saa overfyldt, Tilbudet om Arbeide vil blive noget formindsket og Efterspørgslen blive noget forøget, og at dette ifølge almindelige økonomiske Love maa medføre Forbedring i Arbeidspriserne, er klart. Men den ærede Ordfører tog overhoved paa en noget besynderlig Maade paa alle disse Spørgsmaal; det forekommer mig, at medens han tillagde ganske enkelte underordnede Sider en overdreven Vægt, forbigik han, oversprang han mange Punkter, som dog i allerhøjeste Grad synes egnede til at gjøre Krav paa hans Opmærksomhed. Den hele økonomiske Udvikling, hvori vi i de senere Aar have befundet os, er i forskjellig Henseende saa mærkelig og saa abnorm, at man ret maa haabe, at det maa kunne lykkes om ikke altfor lang Tid at faa den rigtig grundig behandlet og undersøgt, for at man kan komme til Klarhed om, hvorledes det dog hænger sammen med saa mange Fænomener, der synes at være stridende mod de hidtil antagne Love. Der er f. Ex. for kun at nævne dette Punkt, den mærkelige Omstændighed, at her i Danmark har den stærkeste og voldsomste Arbeiderbevægelse, egentlig det første Tilløb til en socialistisk Rørelse og en kraftig Forbring paa en forbedret Stilling for Arbeiderne, gjort sig gjældende i en Periode, der baade i Henseende til Lønnens Størrelse og Arbeidets Udstrækning turde være temmelig enestaaende i vor Historie. Man har andre Steder været Vidne til, at Nøden, Arbeidsmanglen, de haarde, trykkelige Tider valte Arbeiderne til Bevidsthed om deres forkuede Stilling og lagde dem Fordringer i Munden, der ofte kunde være overdrevene, men med hvilke man maatte føle naturlig

Overbærenhed, netop fordi de vare fostrede i Nød og Glendighed og af den Sindets Bitterhed, som er en Følge deraf; men i Danmark er der ikke Spørgsmaal om noget Saadant. Den socialistiske Bevægelse, vi have været Vidne til, den være stor eller lille, har suget sin Næring netop af særdeles gunstige økonomiske Forhold hos den arbejdende Stand, gunstige økonomiske Forhold, der længe stige i Gunstighed saa at sige fra Dag til Dag. Der er et Punkt, som det jo ligeledes er af høj Grad af Interesse tilbørligt at faa undersøgt, og det er, hvorvidt i de senere Aar disse stigende gode Vilkaar for Arbeiderne have virket til at skabe for det Første et større Udbytte af Arbeidet, og for det Andet et større Velvære for Arbeidsklassen, eller om det ikke tværtimod turde stille sig saaledes, at samtidig med den stigende Arbeidsløn er Summen af det præsterede Arbeide bleven mindre, og om ikke desværre Forholdet har været saaledes, at den stigende Arbeidsløn for Arbeiderne, langtsaa at sige et forøget Velvære, ved en Række af ugunstige Omstændigheder snarere er kommet til at bevirke det Modsatte, om ikke, for at sige det med et andet Udtryk, Tallet af de Arbeidere, der i disse forløbne gunstige Tider have været i Stand til at skabe Noget, der kunde grundlægge et større Velvære for dem for Fremtiden, har været forsvindende mod Antallet af dem, for hvem Indtægt og Udgift er gaaet lige op, for saa vidt der ikke har været et Underskud. — Der er et tredje mærkeligt Fænomen, som knytter sig til den allernyste Tid, og det havde den ærede Ordfører været særlig opfordret til at henvende sin Tanke paa. Jeg sigter til den Besynderlighed, at samtidig med at der klages, og det vistnok ikke uden Føie, over, at der er Tilbagegang i det hele Forretningsliv, at Arbeidet formindskes, at Lønningen synker, og at Høsten har paa sine Steder været mere end slet, ere Landets Indtægter saa lig i dette Aar med, hvad de have været i det foregaaende, at jeg gjerne kan sige, at det er rene Tilfældigheder, som gjøre en Forandring deri. Der kan være Spørgsmaal om et Par enkelte Dage, hvori Kjøbenhavns Havn har været tillagt mere i det ene Aar end det andet; alene det vilde være nok til at forklare den overordentlig ringe Forskjel, der er i Indtægterne for dette Aar og det nærmest foregaaende, som dog var et Aar, der saa at sige dannede Kulminationspunktet af en igjennem længere Tid fortsat Stigning. Den Tilbagegang der har fundet Sted i vore Forretningsforhold, synes altsaa paa dette Omraade ikke at have bevirket mere end at have standset Fremskridtet, medens den endnu ikke har fremkaldt noget Tilbagekridt. Dette er vistnok et gunstigt økonomisk Legn for Landet, thi i hvor vel det maa erkjendes, at de egentlige og varige Følger af Høsten først paa et noget senere Tidspunkt ville træde frem, saa tror jeg dog ikke det lader sig modsiges, at allerede i